

Szerkesztő és kiadó...
Cluj-Kolozsvár, Str. Baros
1. Pop. - Brassai-utca

UJ KELET

KELEK-POLITIKAI-SZAVAS

Évesi ár	400 lei
Félévesi	220 lei
Háromhavi	120 lei
Évi előfizetés	40 lei

Az angol alsóház nagy vitája a zsidó Palesztináról és a Ruthenberg-tervről

A munkáspárt ismét a Balfour-deklaráció mellett tüntet. Ormsby-Gore polgári képviselő meghatározó vallomásai a zsidó építő-munkáról

Churchill expozéja után leszavazták az ellenzék cionistaellenes javaslatát

- Az Uj Kelet tudósítójától -

Különös távirati tudósítás alapján értesültünk arról, hogy az angol alsóház néhány nappal a lordok házában ismét cionista határozatot hozott a Palesztina ügyéről. Az alsóház anticionista frakciója itt is, a felsőház határozatához hasonló anticionista határozati javaslatot nyújtott be, melyet azonban az alábbi két-százkilencvenkét szavazattal harmincegy ellenében elutasított. A parlamenti vita folyamán a kormány álláspontját Churchill képviselte. Ezen ügyben a felsőházban lord Balfour, és a nagy zabású beszédében mutatott rá az anticionista agitáció alaptalanságára és kérte a határozati javaslat elutasítását. Churchill beszéde politikai jelentőségben talán még Balfour beszédjét is túlszárnyalta. Beszédének kiemelkedő momentumai az a megállapítás, hogy

a benyújtott anticionista határozati javaslat elfogadását vagy elvetését az angol kormány bizalmi kérdésnek tekint, melynek alapján áll vagy bukik.

A másik igen jelentős momentum a beszédnek az, hogy ott, ahol a palesztinai zsidó munkát vagy a Balfour-deklarációt érintette, sohasem a zsidóságot, hanem mindig a cionistákat aposztrofálta. A cionistáknak tett Anglia politikai ígéretét a palesztinai zsidó nemzeti otthon felállítására és ennek az ígéretnek helyettesítését Anglia a cionistákkal szemben becsületbeli kötelességének tartja. Beszédének ez a két sarkpontja abban fejeződik ki, hogy az angol kormány biztos tudatában van annak, hogy

a parlament nagy többsége a Palesztina-mandátum kérdésében a cionista álláspont mögött áll.

másrésről viszont nyomatékosan kiakarta éreztetni azt az álláspontot, melyet 1917. esztendőben a Balfour-deklaráció is kifejezett: hogy az egyetemes zsidó nép egyedüli hivatott képviselőjének a cionista világszervezetet tekinti. Churchill beszéde alap- hangban is erősen különbözött Balfour beszédétől. Míg Balfour a palesztinai zsidó nemzeti otthon történeti-filozófiai és poétikus grandiózitását írta fel a lordok előtt, addig Churchill rendkívül szelídes beszédében kérdéseket támasztott fel a cionista politikai gyakorlatról. Az alsóház elnöke a beszédéről most érkezett meg az értesítés tudósítás, melyet előbb már adunk:

A vita

Ormsby-Gore képviselő vezette be a kérdést, melyet többek között a következőképpen foglalt össze:

Hogy a kormány nem tartja meg az ígéretét, hogy a Palesztinában a zsidó

kérdés ügyében elhangzott. Egy ígéret beviteléről van szó, melyet 1917. esztendőben az angol nemzeti és mai ügyvezető külügyminiszter újjá (lord Balfour) tett a zsidó népek és amelyet a francia, orosz, japán kormány és az Egyesült Államok kormánya jóváhagyott.

Határozott becstelenség volna tőltünk, ha mostan a Balfour-deklarációt feladnánk.

Ugy vélem, hogy az angol kormány újabb nyilatkozata elegendő a palesztinai zsidó lakosság jogainak biztosítására. A cionizmus ellen való igazság nem egyéb, mint Anglia ellen való igazság, a protestáns hatalomra való féltékenykedés és az anticionizmus machinációja. En magam voltam Palesztinában, láttem azt a csodálatos munkát, melyet a zsidók ebben az országban végeztek. Nem lehet elképzelni ragyogóbb példát és bizonyítékot a zsidó idealizmusnak, mint azt, hogy hogyan vezették vissza a városi munkásokat a földhöz, hogy pusztát és műveletlen talajtól mosolygó tájakat és falvakat varázsoltak. Ha a kormány gondoskodik az ország békéjéről, akkor Palesztinából fog kinőni a zsidó nemzeti élet és a zsidó nemzeti kultúra, mely az újjászülető héber nyelvből fog fakadni és

mérhetetlen hasznára lesz az egész kulturvilágnak.

Ormsby-Gore beszéde után a közismert antiszemita képviselő, sir Johnson-Hicks benyújtotta anticionista javaslatát, melynek utolsó passzusa a következőképpen hangzik: Mondja ki az alsóház, hogy a mandátumot, melynek vállalása Angliára pénzügyi és egyéb felelősségeket hárítanak, a parlament elé kell terjesztetni külön megvitatás céljából, továbbá hogy Sámuel kormányzó és Ruthenberg mérnök között kötött szerződést megbírálás céljából a parlamenti bizottság elé utalja.

Az anticionista határozati javaslat benyújtása után lord Gasstav Percy szólt fel röviden a javaslat ellen. Őt követte

az angol parlament egyik legjelentősebb politikai tényezőjének, az angol munkáspártnak a szószólója, Mr. Morgan Jones.

Hivatkozott a tizenkettedik cionista kongresszus határozatára, mely hangsúlyozta, hogy az arabokkal közös együttműködés kívánja a palesztinai zsidó nemzeti otthon felépítését. Ebből meg lehet állapítani, hogy külső igazság nélkül mind a két nép teljes megértéssel tudna egymás mellett élni, de az anticionista beszédek csak arra szolgálnak, hogy az elkeseredést mindkét félben növeljék. A Ruthenberg ellen irányuló agitáció eredetét abban látja, hogy

bizonyos nagy angol cégek feltételek lettek a Ruthenbergnek adott koncesszióra és az angol

sajtót felhasználják saját anyagi érdekeik védelmére. Megállapítja, hogy Palesztinának vil-

Churchill gyarmatügyi miniszter beszél

Ezkor emelkedett színpadra Churchill. Többek között a következőket mondotta:

A Palesztina-mandátum ügyében a főkérdés az: vállaljuk-e be azt az ígéretünket, melyet 1917. esztendőben a cionistáknak tettünk, hogy a zsidó nép számára Palesztinában segítünk felépíteni a nemzeti otthonát, igen vagy nem. A második kérdés: vajon az a tevékenység, melyet ebben az irányban a gyarmatügyi minisztérium kifejtett, alkalmas-e arra, hogy az az ígéret tette vállaljon? Én úgy vélem, hogy a tisztelet Ház a gyarmatügyi minisztérium munkásságát teljesen szabadon bírálhatja. Ami azonban a főkérdést illeti; hogy a cionistáknak adott ígéretünket bevitelük-e, merem állítani, hogy a tisztelet Háznak a feleletben nincs szabadsága válaszolni. Kétségtelen, hogy egyes képviselőknél, akik mindaddig anticionisták voltak, — ha ugyan egyáltalán van anti cionista ezen a világon, — jogukban áll, hogy opponáljanak. De maga a tisztelet Ház többször is és határozottan arra az álláspontra helyezkedett, hogy segíteni kívánunk a zsidó népek a nemzeti otthon felépítésében. Sohasem hallatszottak komoly ellenvetések ebből a szempontból. Az ígéretet a háború folyamán alatt tettük meg, mert úgy tudtuk, hogy

ez is segítségünkre szolgált küzdelmünkben és a háború megnyerésében.

Feltételeztük, hogy az egész világ zsidóságának segítsége és különösen az Egyesült-Államokban és Oroszországban lakó zsidók hála jeleként fogható előnyököt biztosít számunkra. Én a magam személyében abban az időben nem voltam felelős ezért az ígéretért, de éppan úgy mint a Háznak más tagjai is, büszke voltam arra, hogy nekem is részem van azokban a tárgyalásokban, melyek biztosították részünkre a győzelmet. A parlament a háború után beható megfontolások alapján jóváhagyta azokat az ígéreteket, melyek a cionistáknak tettünk és engem bizott meg a parlament azzal, hogy ezt a sokszor jóváhagyott és az egész művelt világ által helyeselt politikát keresztülvigyem. Én tehát a tett ígéretet, valamint a parlament határozatait következtében meg vagyok kötve. Mikor lord Balfour deklarációját megírta, az egész ország és az összes politikai körök helyeslésével találkozott. A legteljesebben helyeslők között ott voltak azok is, akik most az anticionista javaslatot nyújtják be.

De nem volna az állam erkölcsi alapelveivel összeegyeztethető, hogy azt az ígéretet, melyet a

lamos áramra való berendezése úgy az araboknak, mint a zsidóknak hasznára fog válni. Mi azt kívánjuk, — így fejezte be a munkásvézer felszólítását — hogy a szoros és barátságos együttműködés legyen a két nép között. Kívánjuk, hogy az angol tisztviselők, akik Palesztinába mennek, abban a tudatban teljesítsék ott tiszteiket, hogy Palesztinát a kormányzott ország állapotából lépésről lépésre a teljes önkormányzattal bíró állam kereteibe vezessék át. Érzelmű okoknál fogva, valamint a bölcs politika megértése alapján határozottan támogatjuk a Palesztina-mandátumot és támogatjuk a Ruthenberg-tervezetet.

veszély pillanatában tettünk, most a háború elmúltával megszűnjük

és a kormánynak általános cionista politikáját megmáskúsítjuk. Felhívom a Házat, hogy véleményét ne másítsa meg, hanem tartson ki hűségesen a magára vállalt becsületbeli kötelességek mellett és inéreték mellett, melyek Nagybritánia nevében adták és ezt az ígéretet minden háttér-gondolat nélkül méltó becsületességgel interpretálja úgy, hogy Nagybritánia minden tőle telhetőt meg fog tenni, hogy a cionistákkal szemben vállalt kötelességét teljesítse.

Nem zárkozom el az elől, hogy a gyarmatügyi minisztérium működését bíráljuk. Amikor mi a cionistáknak ígéretet tettünk, ugyanakkor fontos kijelentéseket tettünk az araboknak is. Megígértük nekik, hogy jogait határozottan meg fogjuk védelmezni és hogy az újonnan bevándorlók nem fogják őket kiszorítani. Ennek megfelelően a bevándorlók kötelesek voltak saját tőkájukat behozni az országba és szorgalmukkal, intelligenciájukkal, valamint pénzükkel új forrásokat kellett teremteniük, melyekből megélhessenek anélkül, hogy ártalmára lennének az arab lakosságnak.

Milyen megélhetési forrásokat teremtettek az ország bevándorlói? Mindenekelőtt nagyvonalú és élettel teljes mezőgazdaságot. Alkalmam volt már márfélesztendővel ezalatt elmondani a ház színe előtt, hogy

mindenki, aki Palesztinát látta, kénytelen elismerni ezt a nagyvonalú munkát. Pusztai földterületeket kertekké varázsoltak és ebből a körül lakó arabok is megtalálta a maga anyagi hasznát.

Kétségtelen, hogy az országban még sokkal több energia és fejlődés részére is elegendő tér van. Az ország gazdasági felvirágztatásának egyik eszköze és lehetősége, melyek révén a lakosság egész életnivója emelkedni fog, az ugynevezett Ruthenberg terv: a Jordán vizének villamoserők előállítására való felhasználása és a most ugaron fekvő nagy területek csatornázása.

Egy egészen új világot fog ez a terv keresztülvitele megteremtteni, az egzisztenciáknak új lehetőségeit.

Elpusztult országrészeket fog termékennyé tenni és a villamos erő eszköz lesz az arabok anyagi jólétének felemelésére és ezzel egyuttal becsületos beváltásra annak az ígéretnek, melyet nekik is tettünk. És milyen jobb lépést tehetünk volna ennek az ígéretnek beváltására, mint azt, hogy ebbe a munkába belevontuk a cio-

örkeztek...
raktárába...
mand 31.

árban 100...
állapotban...
rdók...
hető Éliás...
ítő cégéni.

205-1...
Gép...
teljes...
ndezés...
öntöde és...
ar-Németi.

ólakk...
Bőr...
kok, s.b...
eesetek...
kata

vegyi és...
ben és...
fes ék...
amint...
okban

Cluj...
d 21. sz...
1360-1

bert...
kíro...
1288...
alata...
99.

arhely...
kifűnő...
3457-1

ját

nisták nagy lelkesedését. Magukra hagyva az arabok még évezredek elmúltával sem tettek volna egy lépést is Palesztina mocsarainak le-

... az összes formasságok betartásával adta meg. Egyedül 5 volt az, aki ajánlatot tett az angol kormányra és

egyedül 5 volt az, aki képesnek mutatkozott arra, hogy ennek a nagyszabású tervnek keresztülviteléhez szükséges ma gántókat előteremtse.

Ruthenberg régi cionista és tervét a cionista szervezetek támasztják. Edmund Rothschild báró is szívesen,

Az angol kormány bizalmi kérdésnek tekinti a Palesztina-mandátumot

— Kérem a tisztelt házat, hogy a most következő szavazást bizalmi nyilatkozatnak méltóztassák tekinteni. Nem vagyunk abban a helyzetben, hogy a cionistáknak adott ígéretüket beválthassuk, ha a zsidóknak teljes szabadságot nem tudunk adni Palesztina felépítő munkájukra.

Az önök szavazata, a lordok háznak szerencsétlen határozata következtében még súlyosabban esik a latban.

Igaz ugyan, hogy amíg csak a parlamentről és Angliáról van szó, ez a lordok háza határozata vajmi keveset jelent. Nagyon jól tudjuk mindannyian, milyen könnyen lehet hatvanhatva főurat összehívni és a lordok házát megszavaztatni. Azonban annak a határozatnak súlyos következményei lehetnek Palesztinában és a verszásokra adhat alkalmat. Minthogy pedig szilárdan elhatároztuk, hogy kemény kézzel nyomunk el minden zavargást, a lordok háznak határozata, ha a tisztelt alsóház ezt a hibát jóvá nem teszi, szerencsétlenségre és vérontásra vezethet. Mi minden tőlünk telhetőt megteszünk, hogy a zsidókkal és az arabokkal szemben vállalt kötelezettségeinket beváltsuk, hogy Palesztinát fejlesszük már csak azért is, hogy ezzel Anglia kiadásait csökkentjük. Két esztendővel ezelőtt Palesztina nyolcemillió font sterlingjébe került Angliának. A múlt évben már csak négy millió volt a kiadásunk. Ebben az esztendőben körülbelül kétmillió lesz. Sir Herbert Samuel megígérte, hogy jövőre már csak egymilliótőlösszezer font és azoutal egymillió fontnál több kiadásunk nem lesz.

Palesztina a suezai csatorna védelme szempontjából nekünk igen fontos terület

Nem hiszem, hogy egymillió font tulajdonosan nagy összeg volna Nagybritánia részére, amikor arról van szó, hogy megfizessünk azért, hogy mi felügyelhetünk erre a történelmileg nagy országra és hogy beváltsuk azt az ígéretünket, melyet az egész világ népeinek tanuskodása mellett tettünk.

Churchill beszéde óriási hatással volt az alsóházra. Utána már senkinek kívánt a javaslatot hozzászólni. A megejtett szavazás a már ismert eredményre vezetett: az anticionista javaslatot az angol alsóház túlyomó nagytöbbséggel elvetette.

Ujra megbukott a mandátum ellenzéke

Az anticionista javaslat elvetésével a Palesztina-vita még nem fejeződött be. Legújabb távirati értesülésünk

illetve kétezzezer font sterlinget fektetett be ebbe a vállalkozásba, még pedig nem ületi és nyereségi alapon. Amikor Ruthenberg ajánlatát benyújtotta, már eleve jelezte, hogy tervét a legfontosabb európai és amerikai cionista szervezetek támogatni fogják. Valóban a koncesszió a cionista körökön kívül álló támogatót eddig alig tud még felmutatni. Csaknem minden pénzt a cionista szervezetek teremtenek elő, aminek viszont egy megbecsülhetetlen előnye van, az tudniillik, hogy nem a profitra dolgoznak. Ruthenberg zsidó ember. Ezt nem tudom letagadni, de nem tudom belátni azt sem, hogy miért volna ez ok a szemrehányásra. Elég nehéz dolog egy új Ciont felépíteni, ha azonban az épülő új Jeruzsálem kapujára még ilyenfajta feliratot is akarna a Ház alkalmazni: Izraelita urak kérvényei és ajánlatai nem fogadtatnak el, akkor engedje meg a Ház, hogy magam részére ebből levonjam a konzekvenciákat és majd talán kizárólag az ir kérdéssel foglalkozzam.

szerint az skótház anticionista tagjai a megsemmisítő vereség után újabb anticionista javaslatot nyújtottak be. Most azonban javaslatuk már nem speciálisan a cionizmus ellen, hanem az angol kormány egész mandátumpolitikája ellen irányult. A benyújtott javaslatban kifogásolják a kormány mezo-potámiai és palesztinai politikáját. Az új javaslat nem okozott különösebb parlamenti omóciókat. Több hozzászólás után az alsóház ezt a javaslatot is kétszámítás szöveglétvenkilenc ellenében elvetette.

A zsidó nép számokban

A zsidóság háromnegyedrészén Európában él
Az Uj Kelet munkatársától
Kolozsvár, jul. 17

Leszinszki, az ismert zsidó statisztikus, esztendőnk óta gyűjti a zsidóság fejlődésére vonatkozó adatokat és a hosszú kutatás eredménye sűrűsödik össze abban a könyvben, amelyet most kiadott. A jeles tudós nemcsak a számok tömegével dolgozik, de minden jelerséggel is, amely hátráltatja, vagy előmozdítja a népfejlődést. Emigrációk, immigrációk, munkásviszonyok, gazdasági és kulturális mozgalmak, speciális irányzatok és egzisztenciális orientációk erőmegnyilvánulásai formálják meg a zsidóság népesedési viszonyait és geográfiai eloszlottságát. A statisztikai táblákat analitikus megjegyzésekkel látta el a szerző és es még csak érdekesebbé teszi a hangyaszorgalommal összehordott anyagot.

"A zsidó nép számokban" című könyvben az általános tabella a következő elosztásban tünteti fel a világ zsidóságát:

Európa	9,073,522
Amerika	3,215,873
Ázsia	444,331
Afrika	391,090
Ausztrália	19,415

Ezek a számok tényleg megtartott népszámlálások, vagy megbízható becslések eredménye és így abszolútnak tekinthetők.

A zsidóság háromnegyedrészén tehát Európában él, Amerikában csak egyötöde. Európában az összlakosság két százalékát, Amerikában két és félszázalékát éri el a zsidó népesség.

Az egész világ zsidóságának hatvan százaléka a háború előtti orosz- és a háború előtti Habsburg-imperiumban található.

A negyedik számú tabella a legnagyobb zsidó centrumokat tünteti fel. Ezek a következők:

Newyork	1,350,000
Varsó	350,410
Chicago	359,300
Budapest	203,687
Odessza	185,000
Wien	175,000
Philadelphia	175,000
Lodz	155,000
Berlin	143,975
London	132,933
Kiev	114,523 lélek

Összesen tehát 3,335,828 zsidó él ebben a tíz városban. Leszinszki megállapítása szerint ez a szám a száz esztendővel ezelőtt élt zsidóságot jóval meghaladja.

Vannak városok, amelyekben a népszaporodásnak ez az emelkedő tendenciája még meglepőbb eredményre jutott. Érdekes példa erre Varsó, ahol 1813-ban még csak 8000 zsidó lakott, 1913-ban már 317,828. Száz év alatt negyvenszeresre szaporodott a varsói zsidóság.

Nem kevésbé érdekes Anglia zsidó statisztikája is. A tizenkilencedik század elején összesen 8000 zsidó élt Angliában: 1908-ban magában Londonban 192,000, Manchesterben (London után a legnagyobb zsidó hithözség) 23,000-re rugott a zsidók lélekszáma.

Franciaországban hasonló a növekedés. A tizenkilencedik század elején 3000 zsidó lakott Párisban, 1914-ben már 75,000. A vidékre azonban nem

terjedt ki ez a szaporodás. Egész Franciaországban, beleértve a fővárost, 100 000 zsidó van.

A népszaporodás azonban seholsem öltött olyan szédítő arányokat, mint Amerikában. 1818-ban egész Amerika területén összesen 3000 zsidó élt. Ez a szám egy évszázad alatt többel szaporodott meg, mint három millióval.

A statisztikai adatok negy részben a háború előtti népszámlálások eredményei. A háború után történt eltolódásokat még nem vehette figyelembe a statisztika. Így például London 192,933 zsidó lélekkel szerepel, szemben a legújabb kimutatással, amely 196,400 zsidó lelket számlált össze a nagy világvárosban. Newyork zsidó népessége szintén régen meghaladta már az egymillió-háromszázszázöt és meghaladja a másfélmilliót is.

Midez persze nem csökkenti a munka nagy értékét. A számok változnak, de mindig annak a törvénynek az irányában, amely a népszaporodást előmozdítja. Leszinszki világot szemlélve az új gazdasági lehetőségekben találhat meg ezt a törvényt. A gettó lerombolása után törvényesül a zsidóság fejlődése. A gettóban kedvezőbb volt a születési statisztika, de az askori egészségügyi állapotok között nagyobb volt a halálozási statisztika is. A nagyobb szabadság meghozta a zsidó népnek a nagyobb életlehetőségeket és szaporodási tendenciája a kultúrnek tendenciájához alkalmazkodik. (*)

Udvarol a kormány az ellenzéknek

Hogyan környékezik meg a parlamenten kívül álló frakciókat
— Az Uj Kelet tudósítójától —

Az alkotmányozó bizottság befejezte munkáját: Disszeca, a bizottság elődjének részletesen beszámolt az új tervezetről, a sajtó minden pártfrakciót véleményét kifejezte, de maga az alkotmánytervezet távolról sem készült el. A sok tanácskozás, nyilatkozat és hírlapi vita eddig csak az elvi kérdések körül folyt, végleges döntés azonban egyetlen ponton vonatkozólag sem történt. A nagybizottság tagjai most nyaralni mentek, hogy őszel újból egybegyűljenek tovább tárgyalni.

A tanácskozások és viták eredménytelenségének legfőbb oka, hogy magában a kormánypártban sem egységes a felfogás. Két irányzat küzd egymással: a valóban liberális alkotmányozás hívei és a reakciós tábor, amely uralkodó eme utolsó alkalmát fel akarja használni, hogy tartósan rágyomja a maradiság bélyegét a jövő állam élet alakulására.

A kormánypárt reakciói, akik Ferechid, de főleg Vintila Bratianu köré csoportosulnak, mindenél előtt a sajtó szabadságát igyekeznek megfékezni.

Erre a célra lépésiben egymásután föllevezték a sajtószabadság „tultergés” következtében támadt konfliktusokat és hivatkoznak a külföldre, amely állítólag több ízben csodálkozásnak adott kifejezést azon mód fölött, amellyel a román lapok a közélet szereplőinek működését bírálják. Hangoztatják, hogy a román sajtótörvény a sajtó útján történő rágalmaszást jelentéktelen vátségnak tekinti, ami azt okozza, hogy a politikusokat a leglehetségesbb vádakkal illetik, minden megtorlás nélkül.

Disszeca javaslata nem elégitette ki a „megszorított” at és így azt határozták, hogy őszel döntenek véglegesen. Jellemző, hogy Bratianu miniszterelnök semilyen irányban nem tett kötelező ígéretet és állásfoglalást — hír szerint az ellenzék további magatartásától teszi függővé. Ezáltal kíván ugyanást gyakorolni a parlamenten kívüli ellenzékre. A helyzetet olybá tünteti fel, mintha az ellenzéknek alkalma volna a parlamentben javítani a javaslaton, mert befolyásának meglehetnek az eredményei.

A miniszterelnök csak annyit mondott, hogy az új alkotmány nem adhat kevesebb jogot, mint a régi

és főfeladata, hogy a megnagyobbodott Románia új területeire is kiterjessze és az új viszonyokhoz alkalmazza a régi alkotmányt.

— Mindenesetre szeretném — mondotta a miniszterelnök — ha az alkotmányozás munkáját nem egyedül a pártunk végezné.

A kormányelnök erre a célra bevonja az alkotmánytervezet vitájába minden ellenzéki politikusokat, akik hajlandók erre. Hogy a „pártalkomány” vádját elharisza a miniszterelnök a még el nem fogadott alk. törvénytervezet a király elé terjeszti nem előzetes jóváhagyás végett, hanem tanulmányozásra, hogy az uralkodó is érvényesítésre befolyását a tervezetre.

Megküldik az alkotmánytervezetet az ellenzék összes vezéreinek is, hogy azoknak alkalmuk legyen észrevételeiket abban az esetben is megfogalmazni, ha a parlamentben nem jelennek meg.

Az ellenzéki lapok természetesen őlesen tiltakoznak a terv ellen és kijelentik, hogy ez az eljárás egyáltalán nem fogja a tényleg megvártatni, hogy törvénytelen alkotmány készül. Hangsúlyozzák, hogy — bármily tisztelettel és hódolattal van is az ellenzék az uralkodó iránt — az ő előzetes beleegyezése nem pótolhatja a külön alkotmányozó nemzetgyűlést, amelyet feltétlenül egybe kell hívni. Ugyazint az ellenzéki vezeték ilyen bevonása az alkotmányozó munkába sem csökkenti a törvénytelenéget, mert valamegyenly ellenzéki képviselők és szenátorok jogában áll véleményüket megmondani, nemcsak a vezéreknek.

Egyelőre azonban semmi nem történik, a szünet megkezdődött és minden további ózre maradt.

Zsák HAVAS DEZSÓ
Timisoara
Zsineg
1874
Ponyv

Ha gyorsan kiszolgált, pontosan kimért és jó tűzifát akar, forduljon a **Frenkel-fatelephoz** (vált Jancsák és Tó) Strad (Gyulagyár-u., 13. Tel.)

Zsidó? Na

Héjjas-rajongó goványi gyilkos könyvvitel az Prókátor, aki Egy z

Három hélig mint a Sar-Fra glitán püspök jelentkező Horó végigolvasni. Vö nelmi étekezés igényjogosultság telték a rájuk e nyi vakmerő, ak böi személyese veszekedett ve örökösökből, ha nem hozatom a decesre kóser dulás azonban elaut. És vja mérsélt levelek vényül azolgal amelyet Gyulaf

A napo való borbély többek előtt, ványi gyilk zsidót ölték kellett volna megakadul O.onkamagy zett borbély százalék zidó

A levélró figyelmeztetése hogy bojkottál bélymestert (tás volt Móz iktatta, hogy regoit képet fejez ki, hogy boroválkozni. beitévednek megvadult b öket husvői b

En szonbs annyira egy gyenge intelli mert hiszen e nem kell a sz ébredő Kolozi hanem banki gene embere hordának a g hitek a zsid mert tányleg az alábbi es

Egy zsidó Erdélyi Ban osztálynál me az igazgatás is protekcio tettek az a hosszat tarto gató urak v Az értekezlet egy feleleibe ban merült k megkérderte

— Ez a — Az. A gesztu — Nagy — És a hü azzel utasít jártassága a keresztség sönsges, zai érti. De hát Banknak. C hogy kamato tól? Szeret részvényesei Banknak?

De van faló ur Kol egy Szenteg nek jelenté De ez igaz urat, hogy Szerencsére akadt az üg szintén sz kornok, ak jóirlesü em cokat viv Védi a zsid kiemelt fön mi idértük tunk a fron szórt marh

Zsidó? Nagyon sajnálom...

Héjjas-rajongó, aki kevesli az orgoványi gyilkosságokat. Keresztény könyvtel az Erdélyi Bankban. Prókátor, aki a klienseit szidja. Egy zsidó ébredő

Az Új Kelet munkatársától

Három héig egyéb doigom se volt, mint a San-Franciscóban meghalt an glitán püspök milliárdos hagyatékáért jelentkező Horowitz-örökösök leveleit végigolvasni. Voltak, akik egész történelmi értekezéssel támasztották alá igényjogosultságukat, mások már követelték a rájuk eső részt. Akadt feltűnő utri vakmerő, aki az ország tulsó végéből személyesen jött fel hozzám és veszekedett velem, hogy kitaged az örökségből, ha záros időn belül hasznem hozatom a keresztény főpap mindenestire kóser dollárjait. Ez a felbuzdulás azonban — hálstennek — már elmult. És újabbban egészen más természetű levelet hoz a posta. Semelvényül szolgáljon a következő levél, amelyet Gyulafehérvárról kaptunk:

A napokban Nader János idevaló borbélymester egy nyilatkozott többek előtt, hogy Héjjasék az orgoványi gyilkosságnál nagyon kevés zsidót öltek meg. Még soksi többet kellett volna meggyilkolni, legalább megsebesíteni volna az a hiszi Oroszmagyarország fölül. Fentnevezett borbélynak vendégei közül 80 százalék zsidó.

A levélró kóri a szerkesztőséget, figyelmeztesse az albizulsi zsidókat, hogy bojkotálják a későn ébredő borbélymestert (Mégis csak böles előrelátás volt Mózesiél, amikor törvénybeiktatta, hogy „ne csinálj magadnak farragott képet”. Amit más helyen ugy légez ki, hogy zsidóknak nem szabad bojkotálkozni. Tudta, hogy ha a zsidók megvédnek majd egy ilyen politikától megvadult borbélyhoz, az képes lesz őket hnsvóli bárányokká spítani.)

En azonban mégsem ütközöm meg annyira egy valószínűleg itales és gyenge intelligenciájú borbélymesteren, mert hiszen egy his Héjjas-szimpatizist nem kell a szomszédba mennünk. Akad ébredő Kolozsváron is. Nem borbélyok, hanem bankigazgatók, állítólag intelligens emberek, akik zárko keresztet nordanak a gomblyukban és pecakossá hirtik a zsidók pénzét. Aki nem hiszi, mert tényleg alig bihető, hallgassa meg az alábbi esetet, amely tegnap történt.

Egy zsidó fiatalember megjelent az Erdélyi Bankban, ahol a könyvelői osztálynál megüresedett egy állás. Csak az igazgatósági szabályok eljutni, ahhoz az igazgatóságnak kellett. A fiatalember leülteték az asztalhoz. Két és félóra hosszat tartott a próbavizsga. Az igazgató urak visszavonultak tanácskozni. Az értekezlet mindössze egy kérdésben, egy feleletben és egy jelentős gesztusban merült ki. Az egyik igazgató ur megkérdezte a protektor:

— Ez a fiatalember tényleg zsidó? — Az. — A gesztus körülbelül ezt fejezte ki: — Nagyon sajnálom. És a búna várakozó fiatalember azzel utasították el, hogy nincs elég jártassága a könyvelésben. Valószínűleg, a keresztény könyvelésben. Mert a könyvelés, zsidó könyvelést nagyszerűen érti. De hát ez nem jó az Erdélyi Banknak. Csak arra vagyok kíváncsi, hogy kamatokat sem fogadnak el zsidóktól? Szeretném tudni, zsidó ügyfelei, részvényesei nincsenek-e az Erdélyi Banknak?

De van még jónéhány ilyen zsidófaló ur Kolozsváron, így többek között egy Szentgyörgyház-utcai ügyvéd. Klienseinek jelentékeny része, persze, zsidó. De ez igazán nem zsenirozza a doktor urat, hogy állandóan mooskolja őket. Szerencsére azonban lelkes pártfogónk akad az ügyvéd gyakornokában, aki szintén született keresztény. A gyakornok, aki mindenestire intelligens, jóirlelt ember, valóságos elvi harcotkat viv naponta a princípálisával. Védi a zsidókat, a jó tulajdonságaikat kiemeli főnökének vádjai ellen, hogy mi idéztük elő a háborút, mi bujtáltunk a front mögött, papirbakancsot, sórolt marhát szállítottunk, forradalmat,

kommunizmust, fehérterroret és román megszállást csináltunk, loptunk, raboltunk, csalunk, gyilkoltunk. De a legnagyobb bűnünket elfelejtette felemlíteni a derék ügyvéd. Azt, hogy peres ügyeinket hozzá visszük.

Hónapokig folyt a közelharc. A kiváló prókátor, amikor kifogyott az érvekből, most már csak azért is tüzelt a zsidók ellen. „Forrt bennem a vér”, — meséle a gyakornok felháborodással. És egyszer csak félbeszakadtak a csatározások. A fiatal emberről kiderült, hogy a menyasszonya — zsidó. S a óta a princípális a leszidőzta.

De, hogy elfogultsággal ne vádol-

hasson senkifia, meg kell említenem, hogy mi sem maradunk ám adósok. Lakástalanságomban a minap nyakamba vettem a várost. Nagy keresés után találtam is egy szobát a Hosszu utcában. Már ba skartam nyitni, amikor szemembeötlött az ablakra kiragasztott cédula. „Ez a szoba kiadó, de csak zsidó fiatalembernek.” Nos igen, ez a mi válaszuk a gyulafehérvári borbélymesternek és a vele egyivású Héjjas-rajongóknak. (A dolog historikumához tartozónak gondolom elmondani, hogy a szobát nem kaptam meg. Nem akarták elhinni, hogy zsidó vagyok.)

Assér Lemil

Héjjas és a bombamerénylet a magyar nemzetgyűlésen

Rassay interpellál, Bethlen válaszol. A miniszterelnök megfontolás tárgyává teszi, vajjon adja-e át Héjjast az ügyésznek. Egy-két kommunista zsidógyerek nem kaparintja többé magához a hatalmat

— Az Új Kelet tudósítójától —

Budapest, július 17. A nemzetgyűlés szombati ülésén az interpellációk során Rassay Károly foglalkozott Héjjas nyilatkozatával és az erzsébetvárosi bombamerénylettel. Azt kérdezte továbbá a belügyminiszter-től, összeegyeztethetőnek tartja-e, hogy

sz országos főkapitány felekezeti igazgatást követ el

Koszó István debreceni nyilatkozatára vonatkozólag kérte a belügyminisztert, levonja-e a következményeket Nádassyal és Koszóval szemben. A belügyminiszter távollétében a miniszterelnök válaszolt az interpellációra.

— Az interpelláló — mondotta Bethlen — ezért teszi meg interpellációját, hogy támaszt és erőt adjon a kormánynak arra, hogy bizonyos jelenségekkel szemben erélyesen jár-hasson el. Ebben a törekvésben bizonyos lojalitást látok, de bátor vagyok figyelmeztetni arra, hogy a kormánynak semmi szüksége sincs erre a támaszra. A kormány elég erősnek érzi magát, hogy minden eselekményvel szemben, amely a fennálló törvényekkel össze nem egyeztethető, mindig a kellő eréllyel lépjen fel. Azt hiszem, hogy a forma, amellyel a kérdést a képviselő ur kezelte, nemcsak hogy nem adja meg ezt a támaszt, hanem ellenkezőleg nehézséget okoz a kormánynak munkájában, hogy az országban a konszolidációt, a lelkes megnyugvást megteremtse. Gyakran kérem az ellenzéki képviselő urakat arra, hogy ne piszkálják meg nyilt sebeket politikai célokból.

Ebből nem a sebek begógyulása, hanem csak az elmérgesedés kö vetkezik. Epen ezért kérem az ellenzéki képviselő urakat, hogy ha konkrét panaszok és kérelmek vannak, soha ne csináljanak azokból politikai kérdést, hanem jöjjenek mindig ahhoz a fórumhoz, ahol a panaszokra és sérelmekre orvoslást kaphatnak, az igazságügyminiszterhez vagy a belügyminiszterhez, akik kötelességüknek tartják, hogy a törvény szerint járjanak el.

Nem hiszem, hogy az ország-nak hasznára válnék, hogy akkor, amikor mindnyájan arra törekszünk, hogy a politikai és felekezeti békét helyreállítsuk, bizonyos tények tulajdonságos kiszínázásával és töves baállításával olyan kérdéseket fezzegestünk, amelyek elsősorban ennek a békének rovására szolgálnak. A képviselő ur bizonyos konkrétumot hozott fel. Ami a konkrétumot illeti, a bombamerénylet nincs kinyomozva. Furesa szinben tünik fel az én nyilatkozatom, amelyek a választások alkalmával tettem, hogy hazudik az, aki azt állítja, hogy

a kormány nem tudja vagy nem akarja a bűncelekményeket kinyomozni.

A képviselő ur beterjesztett két jegyzőkönyvet, amelyek bizonyítani látszanak azt, miatha a képviselő ur tudná, vagy megállapíthatónak vélné, kik a bombamerénylet tetesei. Figyelmeztetem a képviselő urat arra, hogy az ország békéjének nincsen hasznára, ha egyes képviselő urak országazartva úgy beszélnek erről az esetről, mintha ismernék a bűnösöket és tudnák, kik követték a bűncselekményt, míg velük szemben csak a kormány nem akar eljárni. — Azt hiszem legnagyobb érdeke épen a kormánynak volt, hogy a merénylet tetesét kinyomozhassa és épen az ellenzéknek semmit sem használt, hogy

a kormány rem volt abban a helyzetben, hogy a tettesek kiltének nyomára jöjjen.

Az ellenzéki képviselő urak hatalmas kerteszeneközlet kaptak ebben támogatására. (Erős taps és helyeslés az egységespárton.)

Legyen nyugodt képviselő ur, — folytatja tovább Bethlen — a nyorozás minden irányban megindult. Epen az volt a baj, hogy ezer és ezer tanu jelentkezett s annyi nyom támadt, hogy a rendőrség megfeszített munkája befelelt az eredménytelenségbe. Ha tehát a képviselő ur biztos adatokat tud, akkor nagyon halásak volnaak és megköszönénk, ha ezeket az adatokat nekünk átadná és mi akkor a nyomozást rögtön újra megindítanánk. Ami azt illeti, hogy a kormány a bűnösökkel szemben bizonyos lanyhaságot tanusított, aminek oka az volna, hogy a kormány az ébredőkkel állítólag választási szövetségben lenne, ezt tagadom s a leghatározottabban visszautasítom. Ebből egyetlen szó sem igaz.

Ami a Héjjas-féle nyilatkozatot illeti, erre nézve az a megjegyzésem, hogy az tegnap jutott tudomásra. Arra a meggyőződésre jutottam, hogy a nyilatkozat miatt ügyérszi eljárásnak van helye, azért ezt megfontolás tárgyává fogom tenni.

Nádassy-féle nyilatkozatot illetőleg, amelyet Marinovics főkapitány kinevezése alkalmával mondott, azt hiszem, a képviselő ur nem hiteles szöveg birtokában idézte. Különben is felhívtam a főkapitány urat, adja elő tünnepélyesen a mondottakat, amelyeknek szrinte az értelme ez volt: Az 1918-as forradalom, valamint a vörös uralom súlyosan meg-tépázta a nemzetet. A háttérben most most is gyűlöletnek ez ég alján a vörös fellegak. Készen kell tehát lennünk bármilyen történjék is, mert az elmult eseményeknek ismétlődniök nem szabad és kötelezettséget kell vállalnunk, hogy a szomorú esemések többé megismétlődni nem fognak, egy-két kommunista zsidógyerek nem fogja kicsavarni többé a kormány kezéből a hatalmat.

Hosszu taps a kormánypárton. Felkiáltások: Eljön Nádassy főkapitány! Bethlen még ezt mondja:

— Azt hiszem, ebből kifolyólag semmi okom sincs eljárni Nádassy ellen. Bethlent beszéde befejezése után a többségi párt képviselői zajos ünneplésben részesítették.

Ezután Klebelsberg kultuszminiszter szólalt fel. Tiltakozik, hogy a bombamerényletet így állítsák be. Nemcsak nálunk fordultak elő politikai bűntények — mondotta. Erzbergert és Rathenaut is megölték. Egész Európában visszamaradt az erőszakosságok szelleme. Rossz szolgálatot tesznek a magyar nemzetnek azok, akik folytonosan ezeket hangoztatják és az egész ország színe elé viszik. Hallotta azokat a kijelentéseket, hogy mások kinyomozták a tetteseket. Ezzel szemben kijelenti, hogy a magyar államrendőrség mindent elkövetett a tettesek kézrekerítésére. Marinovics kinevezésével is azt akarja a kormány dokumentálni, hogy a rendőrséget a tekintetben semmi mulasztás nem terhel. (Helyeslés a többségi párton.)

Sándor Pál interpellációjában vi szautasítja azokat a vádakot, mintha a zsidóknak része volna abban, hogy a románok Magyarországot megszállták.

Kérdezi, hajlandó-e a belügyminiszter vizsgálatot iadati aziránt, kik voltak azok, akik Budapest területére behozták a román csapatokat, valamint azok ellen, akiket mulasztás terhel abban, hogy a románok a megszálláskor 35 milliónyi anyagot az országból kivihettek. Szakács Andor interpellációjának elhalasztását kérte. Ezzel az ülés fél négy órakor befejeződött.

Budapest, július 17. A nemzetgyűlés szombati ülésének előjón a képviselők nagy izgatottsággal tárgyalták az előző esti utcai tüntetést a munkásságnak. Különösen az internacionális ének-lése miatt voltak felháborodva a jobboldali képviselők. A szociáldemokrata párt titkárságának nyilatkozata szerint a munkások nem az internacionálét, hanem a marseillet énekeltek. A rendőrség ezzel szemben kijelenti, hogy

a tömeg igenis a kommunisák harci dalát énekelte

és a rendőri beavatkozás oka kizárólag az internacionális éneklése volt. A vizsgálatot megindították.

Az üléssteremben az indemnitás vitájában Erdélyi Aladar egységespárti kifejté, hogy csak demokratikus agrárpolitikát lehet csinálni. A falu népe a forradalom után visszatért munkájához, az ipari munkások azonban állandó lérköveteléssel a drágaságot fokozták. A magyar munkásságot a föld népe jelenti, nem pedig a szociáldemokraták. Furesának találja, hogy csak a buza árának maxímálisát sürgetik, de megfelekednek a gyáriparról. Ebből látszik, hogy a szociáldemokraták csúja a nagy ipari vállalatoknak odáig fejlesztése, amig a forradalmi beavatkozás nélkül is a szociálisták karjaiba omlanak. Budapesten felpanszolja, hogy a falun háromnapos lakodalmakat tartanak, de elfelejtik, hogy Budapest vendéglőiben, kabaréiban örökre szóló mulasztások folynak. Az indemnitát elfogadják.

Utána Györky Imre szociálista kifejté, hogy a rendőri jelentkezés és az internálási rendszer a lelkes megnyugtatására nem alkalmas és ófolata a személyi szabadságnak.

Budaí Dezső: De azért már énekeltek az internacionálét.

Györky az egész államrendszert újja kell szervezni. Két határozati javaslatot terjeszt be

a rendőri jelentkezések beszüntetéséről és az internálé taborok feloszlásáról,

továbbá arról, hogy az amnesztia-rendeletekkel felmentést kapott egyénektről a nemzetgyűlés elé kimutatást terjeszsenek, hogy kik, mikor és milyen büntetés alól kaptak felmentést. Nem lát nagyvonalú gazdasági politikát. A munkanélküliségen segíteni kell és a lakékérdést megoldani.

2. július 18
rodás. Egész
ve a főváros,
ban seholsem
ányokat, mint
egész Ameriá
0 zsidó élt. Ez
att többel sza-
m millióval.
negyrezven
hlások ered-
történt elolá-
a figyelembe a
ndon 132,933
somban a leg-
196 400 zsidó
gy világváros-
ssége szintén
az egymillió-
aladja a más-
csökkenti a
rámok válto-
örvénynek az
aporedást elő-
gova szemel-
ekben találta
tő lerombo-
zsidóság fej-
erőbb volt a
aktori egés-
nygyebb volt
A nagyobb
idő népek a
6 szapor-
épek terdes-
éknek
frakciókat
k annyit
alkotmány-
got, mint
egnagyobbo-
is itterjesz-
alkalmazza
ém — mon-
ha az alkot-
gyedül a pi
a óstra be-
et vitájába
sekokat, ekir
„pártalko-
a miniszter
rt alk tmány
tjeszti nem
t, hanem te-
uralkodó is
urvezetre.
tervezetet
reinek is,
k legyen
t esetben
amentben
eg.
zetesen ele-
en és kije-
egyáltalán
gvátoztatói,
ány készül.
ánylyi tiszt-
is az ellen-
sz ő elő-
pótolhatja
znetgyűlést,
kell hívni.
ezérak ilyen
6 munkába
ytelenséget,
éki képvis-
tégában áll
nemesak a
er mi nem
zódott és
radt.
AS DEZSO
misoara
V

HIREK

Hogyan halt meg Placsintár János rendőrtisztviselő

Méreg vagy természetes halál?

As Uj Kelet tudósítójától

Tegnap reggel értesítették Kolozsvár második kerületi rendőrségét, hogy a Heltai-utca 5 szám alatt, félreadó helyen, holtan találták Placsintár János volt rendőrtisztviselőt. Az első hírek szerint a halál hirtelen és gyanus körülmények között állott be. A központi főkapitányságon úgy tudták, hogy Placsintár a Petőfi-utca 1. sz. alatt lakott és így először merült fel az a kérdés: hogy került Placsintár a Heltai utcába?

Ezt a problémát azonban a helyszínen kiszállott rendőrorvosi bizottság csakhamar megoldotta. A szomszédok bementése szerint Placsintár, amióta elvált a feleségétől, állandóan a Heltai-utca lakott. A tisztiorvos megállapította, hogy a halált belső bántalmak idézték elő, egyben elrendelte a holttest törvényeski boncolását. Munkatársunk a helyszínen érdeklődött az esetről. A házbeliek és több tanu szerint Placsintár nem természetes halállal mult ki, hanem öngyilkos lett. Ezt a feltevést támogatják a rendőrségen felvett tanuvallomások is, amelyekből kiderül, hogy Placsintár, aki harminnyolc éves ember volt, a magyar uralom idejében is a közbiztonság szolgálatában állott, mint járási csendőrmester.

Az impériumvátozás után a kolozsvári városi rendőrséghez állott be, ahol a bünygyi osztálynál alkalmazták. Körülbelül egy évvel ezelőtt fegyelmi uton került el a rendőrségtől, mert az őrzetere bizott bünjelékből több értékes darab elkallódott. Azóta magánvállalkozásai voltak. Az ehhez szükséges pénzt részben gazdag szüleitől, részben pedig feleségétől szerezte. De nem volt szerencséje. Érzékany vesztései voltak, így többek között a rövidéletű „Lyon” részvénytársaságnál kilenven ezer leje uszott el. A sikertelen üzleti vállalkozások miatt a családi élete is tönkrement és a házastársak kölcsönösen bünygyi zárlatot kértek egymás vagyonára. Placsintár kisebb nagyobb kölcsönökkel igyekezett helyreállítani megbillent anyagi helyzetét, amelyeket nem fizetett vissza. Majd mikor ez a pénz is elveszett s a hitelezők mindenféle kóp szorongatták, ivásnak adta magát. E miatt a felesége különvált tőle.

Mind ezek a gyors egymásutánban bekövetkezett csapások buskomorra tették az aránylag fiatal férfit. Az ivás már szenvedélyévé vált. Két héttel az előtt egészségi állapota hirtelen rosszra fordult, belső fájdalmakról panaszkodott, de az elkeseredett ember, bár állandóan nagyfokú láz gyötörte, nem gyógykoztatta magát. Meg akarok halni, — mondotta. Egyik tanu látta, hogy Placsintár npsok óta gyanus tartalmu üvegfiolát hord magánál. Valószínűnek tartják, hogy ezzel ölte meg magát. Ezt a feltevést látszik bizonyítani az is, hogy Placsintár testén alig félórával a halál után már mutatkoztak a szederjes foltok. A tanuhalgatások még nem érték véget és így csak a hivatalos boncolás fogja minden kétséget kizáróan megállapítani, hogy természetes halállal halt-e meg Placsintár János vagy pedig megmérgezte magát.

Románia igazságügyi összeköttetése az utódállamokkal. Az impérium átvételével Erdély, Bánát és a volt magyarországi részek igazságügyi összeköttetése megszakadt a központi hatalmakkal és az utódállamokkal. A normális viszonyok közeledténél jelo az igazságügyi minisztérium bukaresti igazgatóságának 6459. számú rendelete, mely szerint a lefolytatott jegyzékváltás alapján, ha végleges megegyezést nem is, de sikerült ideiglenes megállapodást létrehozni arra, hogy Románia és a többi utódállamok igazságügyi szervei kölcsönösen kötelesek a diplomáciai uton egymáshoz intézett bírósági megkereséseket elintézni.

Az oroszok még biznak Hágában. Hágából jelentik: Krastenszki, az orosz delegáció tagja visszaérkezett Berlinből, ahol Csicserinnel tárgyalt. Krastenszki bizik a konferencia sikerében.

Korfanty győzött, Pilsudszky bukik. Varsóból jelentik: Mintány Pilsudszky elnöknek nem sikerült koalíció kormányt alakítania, megbizta a parlamenti bizottságot a válság megoldásával. A bizottság mai ülésén a jobboldali pártok és a centrum 229 szavazattal a baloldaliak 206 szavazata ellenében Korfanty volt szilésiai kormánybiztosat jelölte miniszterelnöknek. Pilsudszky akciójának meghiusulását és Korfanty jelölését úgy tekintik, hogy az kormányválság helyett elnökválságot fog előidézni, mert Pilsudszky dezavválása miatt le fog mondani. A német sajtó hosszabban foglalkozik Korfantynak miniszterelnökké történt megválasztásával. A lapok egybehangzóan aggodónak Korfanty megválasztása miatt, mert akadályozza a német-angol harmóniát, ismerve Korfanty szerepét a felszülizsiai népszavazásban.

Botrány egy kolozsvári étteremben. Szombat déiben súlyos botrány játszódott le a Moldová-féle étteremben. Esztogár vendéglős összeszólközött egyik pincérel, aki önéreztés hangon utasította vissza munkaadójának nemszalonépes kifejezéseit. Esztogár az összeszólközés után leült Rosescu főkönyvelő asztalához, aki a Vatra bank alkalmazotta és panaszkodott neki a szocialista pincérekre. Rosescu erre a másik asztal felé fordulva, ahol Abrudean Janó kolozsvári pincérszakaszvezetői titkár ült a feleségével, hangosan megjegyezte, hogy ő hajlandó volna sajátkezüleg valamennyi szocialista pincért felakasztani és elsősorban Abrudeant, aki állandóan igaztja a munkásokat. Abrudean a félre nem érthető megjegyzésre erőlyesen rendreutasította az akasztásra vállalkozó főkönyvelőt, aki el is hallgatott. Néhány perc múlva Rosescu felállott barátjával, hogy eltávozzék és már az ajtóhoz ért, amikor Abrudean felé kiáltotta: Gaz szocialista kutyák vagytok! Abrudean felngrott és igazott szavakkal kért elégtételt a mindszíthetlen sértésért. Elégtételt nem adok — mondotta Rosescu, — de pofont kaphatsz. És felémelt ököllel közeledett Abrudean felé, aki önvédelemből gyomron ütötte az igazott bankhivatalnokot. A két férfi dulakodni kezdett, mikor Abrudean fiatal felesége férje támadójának ugrott, akik alsoposan összepofozott. Rosescu barátja segítségül sietett és megfogta az aszony kezeit, mire ő is kapott néhány erőteljes pofont. A további botránynak a közönség vetett véget, akik Rosescut és barátját nagygyeeken kiemeiték Abrudean né pofonásparából. Az V. kerület Pop nová rendőrkapitánya jegyzőkönyvet vett fel az esetről, amelynek a járásbíróság előtt lesz folytatása.

Brachpapa átrepülte az Alpokat óránként 200 kilométeres sebességgel. Az aviatika egy szép feladatát oldotta meg Brachpapa, a világhírű olasz repülő. Tuniszból indult délután négy órákor és hat órákor Strassburgban szállt földre, miután átkelt az Alpokon délről északra. Az ut 400 kilométer, amelyet tehát óránként 200 kilométeres sebességgel tett meg. Brachpapa előtt, mint ismeretes, Chavez kísérte meg az Alpokat átrepülni de utja katasztrófával végződött: Chavez a hegyek közé zuhant és szörnyethalt.

Harminchatmillió ember vándorolt Amerikába. Washingtonból jelentik: Az Egyesült Államok kereskedelmi kormánya hivatalos jelentést tett közzé, amely szerint az 1920-ban megtartott népszámlálás adatai szerint 36 398 958 bevándorló él az Unióban.

Egy zsidó ujság jubileuma. Clevelandből jelentik: A „Jewish World” kiadója, Mr. Rooker mostanában ünnepli lapja huszonöt éves fennállásának jubileumát. Az ünnepelhez az alkalommal Harding üdvözlőlevelét intézett. Amerikai összes zsidó ujságai és az amerikai zsidó kongresszus is üdvözlötte a jubilánst.

A merénylet Millrand ellen. Párisból jelentik: A vizsgálat ki derítette, hogy a pénteki merénylet nem Poincaré, hanem Millerand ellen irányult. A köztársasági elnök igen sok üdvözlő táviratot kapott szerezésés magánakülése alkalmából. Azt hiszik, hogy a merénylő örült. A jobboldali lapok követelik, hogy a bolsevista propagandát a legerélyesebb eszközökkel fojtsák el.

Anekdoták egy híres sebész életéből. Karl Thirsch a legnagyobb német sebészek egyike volt, aki népszerűségében Lipcse minden emberét felülmulta. Születésének századik évfordulója alkalmából fia, Justus Thirsch mostanában emlékkönyvet adott ki, amelyben néhány igen kedves és az öreg sebészprofesszorra jellemző anekdotát találunk. Thirsch huszonöt éves korában Párisban élt, amikor a narkozissal kezdtek kísérletezni. Eleinte ellenesége volt a narkozisnak és amikor hírül hozták neki, hogy egy francia szülésznek sikerült kéztizben fájdalom nélkül szülési operációt végezni, a professzor így fakadt ki: „Hova fog ez vezetni, hát már isten parancsolatát is kijátszák? Aki ismeri a Bibliát tudja, hogy a jó isten ragaszkodott ahhoz, hogy az asszony fájdalommal hozza világra gyermekét!” A sebész későbbi idejéből ered ez az adoma: Egy vesebajos beteg azzal jött hozzá, hogy megtudja tőle a külföldi vese-specialisták nevét. Délutáni álmából zavarta fel. A professor eleinte kelletlenül fogadta, de azért fészorolta neki a párisi, berlini és bécsi specialistákat. Amikor a tudósok neveit a beteg feljegyezte és elkészönni akart, Thirsch így bucsuzott tőle: „Biztosítom, ha előjön ezekhez az urakhoz és megkérdezi, hová való, ön pedig azt mondja, hogy Lipcseből, akkor ezt fogják önnek felelni: Barom! Miért nem operáltatja magát Thirschtől.” Thirsch nagyon szerette, különösen az are csúfító defektusait rendbehozni. Egy alkalommal egy betegének félre csapott orrát hozta rendbe, de a beteg nem volt ezzel megelégedve. A klinikán egyszer így mutatta be hallgatói előtt egyik aprélsztikáját: „Uram, az orr tölem való, a felső ajak Volkmanntól (Halleban volt híres sebész), a bajusz a fodrásztól.” Egy alkalommal művészetért lekesedő diákok kifogták egy operáshoz a kecskáját és így vitték a vonathoz. Egy orvosnövendék az alkalommal elesett és lábtörést szenvedett. Thirsch megvizsgálta a sebet, bekötötte és amikor rendben volt, megkérdezte, hogyan szerette megának a sebzülést. Amikor megtudta, így ríalt a betegre: „Ha ezt előbb tudom, be utalom önt az állatkörházba!”

A dési jiddis iskola évrő vizsgája. A zsidó nemzeti mozgalom térhódításával a dési hitközség iskolaszke az elmult tanév elején az évtizedek óta fennálló zsidó iskola tannyelvűl a zsidó remzeti nyelvet jelölte meg. Egyletőre nem a hábert vezették be, hanem a jiddist, mert a tanulók egyrésztnek ez a tárgyies anyanyelve. Julius 16 án tartották meg az első jiddis évrő vizsgát, amelyen Moldován tanfelügyelő is megjelent. Nagy hátránya volt az iskolának a jiddis tankönyvek hiánya miatt. Kisegítőül magyar és német könyveket kellett használni, de a tanítók és a növendékek igyekezete mégis megbirkózott az átmenet nagy nehézségeivel és meg tudták birközni az előrt tananyaggal. A tanfelügyelő ezt el is ismerte, de egyuttal annak az óhajának adott kifejezést, hogy jövőre, a miniszteri rendeletnek megfelelően, a tanítás nyelve csak héber, illetőleg jiddis, vagy román legyen.

Nagy Károly püspök a pap-ság uri szelleme ellen. A református egyházkerület kolozsvári közgyűlésén ma Nagy Károly püspök a papi kérdés reformjáról beszélt. Javasolta, hogy a papok kiképzését osszak két csoportra. Az egyikben nevelnék a magasabb, tudományosabb, doktori diplomát szerző papokat, a másikban pedig a tudományosan alacsonyabb igényű levitákból képzett lelkészeket, akik a polgári iskolából, vagy tanítóképzőből léphetnek át a papi pályára. Vásárhelyi Boldizsár kolozsvári lel-

kész a püspök reformtervezete ellen beszélt. Rámutatott arra, hogy a püspök reformja nagy nivó-súlyvást jelentene, amelyek kárát elsősorban maguk a hívek szenvednék meg. Nagy Károly püspök megvédte javaslatát és kijelentette, hogy hozzájárul az elnapoláshoz, de nem a felhozott érvek alapján. Nezete szerint a püspökből akkor, amikor a papképzés nivójának alászállításáról beszél, csak a magyar uri gög szólal meg, az a dzsentrí és arisztokrata gög, amelynek a meggyorság más téren is sok kárát szenvedte meg. Vállalja javaslatáért a felelősséget. A magyar közép osztály és vele együtt a püspök — folytatta — arra építette föl képzettségét és életigényeit, hogy hány esztendeig tanult és milyen diplomát szerzett. Az éleiben elmosodó diplomával terrorizálta ezek után az államot és a közvéleményt magasabb igényű fizetésért és állásokért. Nem hitelszövekezetit és gazdasági ügyeket szervező papokra van Erdélynek szüksége, hanem lelkipásztorokra. Nekem lelkiismeretes emberek kelljenek a papi pályára, nem olyanok, akiket dzsentrí és arisztokrata gög hat át papi formában.

Olasz zsidó hitközségek konferenciája. Rómából jelentik: A napokban nyilt meg az olasz zsidó hitközségek konferenciája Milánóban. Az értekezlettel egyidejűleg az ország rabbijai is konferenciát tartanak. Mindkét helyen napirendre tűzték a Palestina-kérdést és a Keren Hajjeszód ügyét.

Szakadás a mohammedán keresztény egyesületben. Jeruzsálemből jelentik: A szichei keresztény és izlam egyesület tagjai között szakadás állott be. Az „Alsaba” című jeruzsálemi ujság szerkesztője Szi chembe utazott az ellentétek kiegyenlítése céljából, az azonban a mai napig nem sikerült.

Hova vezet a szerelem. Cetau György, az Unirea cukorkagyár hivatalnoká kilenc hónappal ezelött megismerkedett Spirer Józsefnével, egy erdes özvegyével, ahinek az Unió-utca baa jömeneteli trafiküzlet és hodegysajjvan. Spirerné az üzlet jövedelmének legnagyobb részét barátjára költötte. Cetau, aki a Thátiá kávéház partyszobáinak állandó vendége volt, sok pénzt eszt ki az asszonytól, miután becsületessavára fogadta, hogy rövidesen elveszi feleségül. Az esküvő napja előtt néhány héttel Cetau ritkábban kereste fel Spirernét, ahinek végül bevallotta, hogy már nem szereti és nem is veheti el feleségül. Az özvegy, aki erkötosleg és anyagilag eréjen felül hozott áldozatokot, nem vette tudomásul Cetau kijelentését és ragaszkodott a megígért házasság megkötéséhez. Cetau hivatalában és lakásán állandóan felkacoste és könyörögve unszolta, hogy tartsa be szavát és vegye el feleségül. Cetau betenként változtatta lákását, azonban így sem tudott megmenekülni a szerelmes özvegy jelenlététől, amiért Spirerné ellen személyes szabadság megsértése miatt feljelentést tett az ügyészségen. A megcsalt asszony ezután házasság-szedelgés és csalás miatt tett feljelentést Cetau ellen, ahinek feljelentését az ügyészség visszautasította arra való hivatkozással, hogy Spirerné cselekedeteiben nem látja a személyes szabadság megsértésére vonatkozó körülményeket felfogogni. Spirerné feljelentésének a törvényeszek előtt lesz hamarsan folytatása.

Kisiklott a párisi expressz. Párisból jelentik: Hibás jelzés következtében a párisi expressz az északi pályaudvra kisiklott. A kisiklásnak három halott és 14 súlyos sebesült áldozata van.

Central Buffet

Színház után 1922

az elite közönség találkozó helge

Megnyílt! Schwartz Ignác

könyv- és papirkereskedése

Dicsó arak! Str. G. Baritú (Malom-u.) 16

Az E hitvallás pártoláss

Az erdélyi m... gondolati nyilvánította... ponti-szálloda... gyűlt vasárnapi ferenciát a M... szaga, hogy a... sokat hánytorga... galnak tisztáz... egy olyan szer... módját, amely... egyeteméért va... kváltságosok k... gyar Szövetség... tlen megállapit... iskolapédája va... nak, amely pro... kiterjed ami faj... nak, de csak... politikájában a... igazodott a ma... és a tömegekbe... lami revánsza... amely mögött a... szoció utolsó id... elemekre bontot... veséig multját... derült, hogy e... tában nem vol... hitközségekben... politikában;... vezette a reab... lisabb program... el és így telit... sány tartalom...

Az értékel... dr. Keeskené... ság átszervez... got pártszerve... löte meg. Sze... hitközségekben a... szerelné megia... vésében azt a... romániai ma... talál és amely... támadás föltt... körteli, hogy... jon. A párt ne... es nemzetiesk... hazon ridger... izvi szöveglőj... Magyar Nema... szellem van k... jában a beteg... nemzeti párt e... meelőjének let... Kovács Janó... Salamon a Ma...

Frégle
Irtia
Nagysöröd... ró a virradás... a zsidó népbe... Barnátok nem... vel. Még mos... net és olyan... tak. Ha válto... csak a fejüké... az a sok új n... Valami esztel... faolsajnál jobb... üregbe kell e... lángol. Ezen... kelez és Fi... pár gzdag ze... nétagu olajme... tott a helyébe... méces világi... tot, annepnap... azzal lehet. f... a esent tanok... amellest lehet... arad ki a mé... a kutyát elm... mes villanás... és észzevillan... lobbanásával... sárga fényes... sárga lapokra... tőket, akik... muszika. És... szírbre, a vel... hullámok me... lik az ember... bomlokát feh...

Az Erdélyi Magyar Néppárt hitvallást tesz a demokráciáról és kurzuspártolással vádolja a Magyar Szövetséget

— Az Új Kelet tudósítójától —

Az erdélyi magyarság széles körű gondolatát és érzelvilágát tükrözően a kolozsvári Kozmopolita disztermében egybejött vasárnapi konferencián a Magyar Néppárt hívtá meg, hogy a Magyar Szövetség sorsát tárgyaló ügyében a fennálló tisztázás után megállítsa egy olyan szervezet létrehozásának módját, amely a magyar kisebbség egyetemlért van, nem pedig régi szövetségek konzerválására. A Magyar Szövetséget azonban egyöntetűen megállapították, hogy valószínűleg nem fogja megőrizni azokat a tulajdonságokat, amelyek a magyarországi kurzushoz és a tömeges érdekeknek való megfelelés érdekében tartották, hanem a román államhátsó gondolatát, amely mögött az erdélyi magyar részről utolsó idejét éli. Most, hogy a román állam bontották a Magyar Szövetség múltját és ténykedését, ki kell látni, hogy elől felől senki tisztában nem volt, hogy működése politikai szempontból milyen mértékben volt aktuális és hasznos. A választási kampányt követően a román állam javára a legkedvezőbb programot és intézkedéseket kell megfogalmazni a Magyar Szövetségben az a formát, amelyben a romániai magyarság elhelyezkedését kell és amely minden politikai hullámzás fölött állna. A néppárti szervezet, hogy alulról fölfelé alakuljon. A párt nem lehet jelszavakkal, hanem nemzetiségűekkel felcírázva, hanem ridegen és egyszerűen a nép szószója. Hogy most már a Magyar Nemzeti Pártban is hasonló módon van kialakulóban, azt legutóbb a beteg Bernády György, a néppárti egyik parlamenti képviselőnek levele igazolja. A levelet Erdélyi János olvasta föl. Dr. Barkas azonban a Magyar Szövetség új alap-

szabály-tervezetét mutatta be, amelyhez először dr. Fábó László (Háromszék) szót. Garanciákat kért arra, hogy a jövőben a Szövetség nem a nemzeti párt exponens legyen. Nagy János dr. kijelentette, hogy a Magyar Szövetséget be kellett tiltani nem a magatartása miatt, hanem mert nem lehetett tudni mi csoda, mi a hivatása. Huszár vagy hal? Alapvetően a helyzetet a Szövetség átszervezése nem szánja. A vezetők reakciós mentalitása ráírt bélyegét a jövőben is a Szövetség működésére és a Szlovénországban élő magyarság miniatúrája a pártok közös szervezete megalkotását ajánlotta. Szathmáry Ákos szerint a politikai pártok szövetkezése kivihető. Gombos Benő a Szövetséget a magyar nép és államhatalom közötti központi fórumnak gondolja el. Bótky Lajos (Szatmár) az átszervezés sulypontjait a demokrácia garanciáit követeli. Amikor a Magyar Szövetség megalakult, a Szövetség urai kiegészítették a demokráciát, utóbb pedig kismémmizték. dr. Zágony István deklarációt követel, hogy a Magyar Szövetség gondolatát ne lehessen megkérdőjelezni. A szövetségben a Hájjas Iván irányzat van uralkodó, amely már Magyarországon is lejáratóban van. Szász Endre hiábavalónak tart minden manifestációt. Ha a gróf urak és a volt főispánok és a szolgabírák intézik az ügyeket, akkor a szövetség továbbra is a Hájjas-kurzushoz fog igazodni. Kovács Jenő szerint az új tervezetben úgy van megalkotva a szövetség szervezete, hogy annak nem lesz politikai, hanem kizárólag munkaprogramja.

A tanácskozások befejezése előtt Dr. Pál Árpád emelkedett szólásra. Foglalkozott a lezakadt magyarság politikai ideológiájával, amely két irányban fejlődött. A multhoz való ragaszkodás és a jövő kutatása jellemzik ezt a politikát. A Magyar Nemzeti Párt és Néppárt között ezen a vonalon mutatkozik különbség. Érti a nemzeti párt fájdalmas áttétét, de a népi gondolat mégis az, miként lehet a világhörhöz kiképezni a magunk erejét, hogyan lehet ezt a többi nemzetiségekkel együtt

testvéri életet élni. Nagy és erőteljes szívvallást kell tennie a magyarságnak, minden hátsó gondolat nélkül, hogy romániai magyaroknak érzik magukat. Ezzel be kell kapcsolódni a népi gondolatba és megszűnik az a gyanakvás, amely az államhatalom részéről a magyar tömörülések ellen minduntalan megnyilvánul. Regionalizmusra kell törekedni, amely nemcsak az ország különböző nemzetiségeinek érdekében való, hanem elsősorban az állami konszolidáció érdekében. Ma már a fölvilágosodott emberek a regátban is a regionalizmusban találják Románia föllendülésének tengelyét.

Gombos Benő megvilágítani óhajta a zsidóságnak a magyarsághoz való viszonyát. Baismeri, hogy nem is hivatott erre, de azért mégis valami deklarációt felét olvasott föl az elfáradt értekezleti tagok ásiása közepette. Ebben a deklarációban a Zsidó Nemzeti Szövetséget és a cionizmust kritizálta, amit Pál Árpád és az elnöklő Keeskemény István udvariasan, de erőlyesen visszautasítottak.

Az értekezlet őjjal tízenegy óra felé ért véget ezzel, hogy a Magyar Néppárt előkiáltásait kis kitévő után fogják a néppel megismertetni és a Magyar Szövetség demokratikus alapra való megszervezésének előmozdítását folytatni fogják.

— Eldobott millió. Jellemző eset történt Bécsben, amely bessenében illusztrálja az osztrák valuta teljes lerombolását. A Budapest felé induló expresszre egy bopánzi amerikai akart felszállni, amikor a szolgálattevő pénzügyőrök megállították, hogy átvizsgálják, mennyi pénzt visz megával. A rendeletok szerint ugya is Ausztriából kétszáz ezer koronán felül összeget nem lehet kivinni. J. Siebert, — így hívják az amerikai — amikor a rendeletre figyelemztették és úgy látta, hogy a vizsgálat miatt lekési a vonatot, pénztárcájából kivette egész osztrák koronakészletét, sietve leszállt belőle kétszáz ezer koronát, a többit pedig határozott gesztussal a földre dobta. A jelenet a perronon óriási feltűnést keltett és csakhamar hatalmas embertömeg gyűlt egybe. Mindenki igyekezett minél többet összeszedni az elszórt pénzből, amelynek összege meghaladta az egymillió koronát. Rendőrök is közbeleptek, akik a fölszedett pénzt összegyűjtötték és megkérdezték az amerikaiat, mi célja volt annak, hogy pénzt elszórt. Az amerikai, aki már a vonaton ült, kijelentette, hogy nem tart igényt a pénzre, adják oda Bécs szegény gyermekeinek.

SPORT

Vasárnapi eredmények

Új rekord a díszkoszvetésben. A TSC pályavaató ünnepe. A Haggibor és a CCFR ket-tős győzelme

— Az Új Kelet tudósítójától —

A kánikulai hőség és az erős benyomó szezon hatása következtében a július 16-án megtartott futballmérkőzések nívója az átlagos alatt maradt. Egyes játékosok a természetzerűleg bekövetkező fizikai fáradtság hibáit nyers erővel, durvasággal igyekeztek korrigálni, ami több kiállítás eredményezett.

Kolozsvárt a CCFR a Szatmári SE jóképességű csapatával tartott barátságos mérkőzést. A vasutas csapat új összehajlásban, a csatárban Deák szerezte az erős, clyfor durva játék után 1:0 (0:0) arányban győzött. Az erőszakos játék hevében a 25. percben Vinczi megrugta Mócsa SzSE játékost, amit Czuczár Imre (Haggibor) bíró Vinczi kiállításával torolt meg. A tíz emberrel játszó CCFR a második félidő 6. percben Nagy korneről Deák révén szerezte meg a győztes gólt. A 30. percben a bíró kiállította Teórszök szatmári játékost is, az erőviszonyok egalizálásában újabb gólból nem jutott kifejezésre.

A CCFR II. 5:0 (5:0) arányban félszékeny vereséget szenvedett a több tartalékkal szereplő terdai Törökcs csapatától, amely fontosabbnak tartotta Kolozsvárra átrándulni, mint a Tordára lekötött AMTE II. ellen vállalt kötelezettségének eleget tenni. Az AMTE így „ingyen” élvezhette végig a Haggibor—TSC pályavaató mérkőzést. A CFR góljait Takács II. (2), Barabás III. (2) és Szilasi rugták. Kozák (Törökcs) és Barabás III. (CFR) játékosokat az első félidő végén kiállította Winkler István (KAC) bíró.

Gyaluban a GyAC 3:1 (0:0) arányban első győzelmét aratta a Hunyadi SE felett. A gyalogját Takács Balázs és Dávid (2) rugták. Az erős, gyakran durvaságig fajult játékot Petrán Sándor gyakoribíró vezette.

Szamosújvárt a KMTÉ 2:1 (0:0) arányban győzött a tartalékokat Spárta ellen. A gólokat Tóth és Pozácsky (KMTÉ) és Lohodnai (Spárta) rugták. A mérkőzés bírása Grimm Kálmán (CFR) volt.

Tordán a TSC meglehetősen jó új pályáját avatták fel a Haggibor és a

Frégte gemure ...

Irta Ujvári Péter

Nagysörödön kereszt tudnak arról a virradásról, amely leiket öntött a néphe. A Friedländer és a Bernátok nem ébredtek fel a többiekkel. Még most is a multhoz tapadnak és olyanok, amikők régen voltak. Ha változások hoz az idő, ök nem a fejüket rázogatják. Nem jó nekik az új mód. Hát hiszen igazis. Talami eszeten kimódolta, hogy a kutyáján jobb a köclaj és arfós frégte kell ezt égetni, attól szebben szagol. Észes boldonság. De azért Esz és Friedländer és még egy pár zsidó mégis leszedte a kutyájukat és lámpát akasztott a helyébe. Holott ősidők óta olajmécse világít a zsidóknak. Szombaton ünnepnapot megünnepelni csak lehet. És tanulni, belemélyedni a tanak tanak titkaiba megint csak emellett lehet. Reszkető világosság árad ki a mécsesből és összeleikozik a kutyát elme reszketésével. Sajteltés villanások szikráznak ki belőle és szeszvillannak az ihletett elme fellobbanásaival. Hát ez egy élvezet. A sörge fényávocekkák rákuszának a sörge lapokra és meglevenitik a börtömet, amik megzendülnek, mint a muzsika. És a muzsika belekap a szörbe, a velőbe, a csontba, a hanghullámok megtarajlanak és körülölelik az embert, aztán körülölelik; barmokát fehér habbal meghústik,

fejét fehér hódal alópárnázzák, a lelket megbélik és mindent, ami volt, ami van és ami lesz ragyogó fénygyűrűkön elébe sodornak. Minden tiüket és minden rejtelmet, mindent, amit tudni érdemes. És ahogy muzsikál a betű, úgy muzsikál a lelke is és kizsattan belőle az ujjongó lobogás:

— Frégte gemure...
Bernátné csak sós vízben főtt krumplit adhat az urának. Bernátot sajditja a kutyamarás. Chávele egy szál szalagot se talál, amit perkáruhácskájára tűzön. Telő szívvel vőlegényt várnak és a kamara olyan üres, mintha senkibe várnának. Éhség, hideg, kinszenvedés és megáldozottság töri itt az embert. De ki törődik ezzel? Mi hiányozhatik, ha szent betűk parázsán tönjén felhőzik az istenhez. A Talmud mindenért fizet. A Talmud mindenkinek fizet. Takaróval a szegénynek, hálópárnával a betegnek, anyaleléssel annak, aki elhagyott. Nem egyszerű könyv a Talmud, hanem oltár, szentély és birodalom. Innen nem marja ki kasznár kutyája.

— Anyám, — mondja Chávele — egy bluz kéne vasárnapra.

Bernátné hallgat. Bernát mosolyog.

— Minek az, te csacsika? Azt hiszed, hogy csak meg is néz a bócherad? Egy idea se. Meg fogja nézni a rabbit, mert azzal disputálhat.

Persze, persze. A bluz nem fontos. Sammisa fontos. Minden csak fantom és illúzió. Való bizonyosság nincs más, csak a Talmud. Az emberi problémák merő balgaságok, egy sem érdemi mez a feleletet. Csak egy probléma van, amit meg kell oldani:

Frégte gemure...
Hát ilyenek Nagysörödön az emberek. Ök bizony nem éreznek meg minden kutyaharapást. Ha fáj, hát fáj. Csupa jóban nem dözsölhet az ember.

Beer Bernátot megharapta a kutyája. Hát aztán? A kasznár még ki is csufolta. Hát kiusufolta. A menyői üdvösségből nem csufolhatja ki. Abból a sorból sem, amire elküldött. És lám, már bontakozik is a boldogságuk szépen, szívárványosan, hogy esodának is esodálatos. Chávele menyasszony lesz. Hát ezért érdemes elszívnedni egy kis kutyamarást.

Beer Bernátot máskor se varle le a gond a lábáról. De azóta, hogy a kasznár kutyája megharapta, még gondatlanabb. Az isten küldte rá azt a bestiát.

És dertüsen, mosolyogva sántikált az ismerőseihez és meginvitálta őket az eljegyzéshez.

Némelyik mosolygott, egy kicsit alattomosan.

— Talán nem hiszi? — érzékenykedett Bernát. — Már borom is van. A kutyá, hál' istennek, megharapott és tíz pengőt adott a kasznár ezért a lappaliáért. Mért ne csinálhatnék

eljegyzést? Friedländer nem harapta meg a kutyá, mégis csinál.

Némelyik célozgatott. A pártit, ugye, Heimlich akarja összehozni? Hát az egy zsvány. Az mindig csak azon járta az eszét, hogy megtréfáljon valakit.

Bernát nem törődött az ilyen beszédekkel. Ha az eső esik, nem csak a gazdagnak esik. Ha kaphat bócheret a Friedländer lány, mért ne kaphasson az övé is? És ha nem azt akarta a jó isten, hogy bort vehessen az eljegyzéshez, akkor mért harapta őt meg a kutyá? Eh, az eljegyzés egészen bizonyos.

Mindenkit meghívott már, csak még Eskelezt nem. Eskelezt utolsóinak hagyta. Elszántágt kell ahhoz, hogy szegény ember családi ünnepra hívjon ilyen potentátot. Szombaton mégis csak részanta magát. Déli imádkozás után odatalimpált.

Nagy szorongás markolászta a szívét, mikor ment a Gyár utcába a, ahol büszkén állt az Eskelezt-ház. Ugyan hogyan fogadják? Talán még le is ültetik. Borzasztó jó emberek azok. A jószágokkal csak megségyenítik a szegény embert.

A kapu előtt megdöbbenkedett. Már inkább visszafordult volna, de attól félt, hogy Eskelezt megsértődik, ha meg nem hívja. Hát nehéz szívvel bevakodott. Virágot látott, sok-sok virágot és szőnyegert érzett a lába alatt a fedett üvegfolysón. De rossz érzés az, mikor szőnyeg lapul meg az ember talpa alatt.

et
re
relye
ACZ
edése
u.) 16

TSC csapatai. Moldován Valér dr. országgyűlési képviselő, a TSC diszelnökének frappáns hatású román és magyar nyelvű ünnepi beszéde és kikapcsoló után erős tempóban indul meg a játék. A puha talajon a Haggibbor nehezesen mozog, a TSC jobbszárnya lendületes támadásokat vezet. A kolozsvári csapat akciót Lázár center nem helyesen irányítja és a Haggibbor nagyobb technikai fölényre csak a 27. és 44. percben Rosenberg két góljában jut ki fejezésre. A második félidő első 20 percében a Haggibbor döntő fölénybe kerül, csatársora bombázza a Székely által jól védett tordai kaput, de eredménytelenül, sőt Sütő kiszökése eredményeként Tóth center — a hátrvédék hibájából — 2:1-re szepíti az eredményt. A lelkesen játszó Moldován hátrvéd felszabadító rugása Rosenberg hátáról a góba pattan és a harmadik gólt eredményezi, majd Reményi a negyedik gólt szerzi meg csapatának. Nyul állítólagos gólját Nagy Lajos bíró nem látva, nem ítélte meg és kiállította az e miatt idegesen protestáló Braun Bélát. Marosújvárt a Haggibbor II. csapata Baumzweig Dódi (2) és Reiter góljaival 3:1 (2:1) arányban győzött a MSC-vel szemben.

Marosvásárhelyt a KKASE 2:1 (0:1) arányban győzte le az MMTE csapatát. A vezető gólt a 34. percben kornerből Birtalan révén a munkáscsapat szerzi meg. Kronstädter kiengelő gólját Vida bíró nem ítélte meg. A második félidő 15. percében Kronstädter másodszor egyenlít, a 36. percben pedig Kancaár kapástól lött gyönyörű labdája a győzelemhez juttatta a kereskedők csapatát.

Szászrégenben a SZTK 1:0 arányban verte a déli Uniót. A mérkőzés parázs botrány közben már az első félidőben félbeszakadt, mert a Citrom Márton (Kadima) bíró által kiállított Vágó és Hollender dési játékosok nem akarták a pályát elhagyni.

Segesvárt a brassói Ivria fölényes játék után 5:1 (3:0) arányban győzte le a segesvári CFR csapatát. A gólok közül kettőt Alsó, hármat Rosenfeld lőtt. A közönség meleg ünneplésben részesítette a brassói aszidó csapatot.

Brassóban a Brasovia 4:2 (3:1) arányú győzelmet aratott az Olympia felett, amelynek csapatában vendégként Klear, a bécsi Rapid hájfa is játszott, sőt gólt is rugott. A Brasovia Teitsch II, Róth és Nagy Sándor (2) révén jutott góljaihoz. A fair játék bírójá Major volt.

Az Ivria törpe 2:0 (2:0) arányban verte a Brasovia törpét. Bíró: Breier (nagyváradi Törökvis).

Ökléről leoldta a zsebkendőt, megtörölte vele a homlokát, köhögött és rázta a kabátját, amely az esőtől esuromvízes lett. A víz széjjelfröcsesent és szép nagy foltokat eresztett rá a butorokra. Bernát megkönyebült. Majd jóság észreveszik rajta, hogy tudja ő, mi a tisztaság. Nem áll esuromvízesen elébök, mint aki azt se tudja, mi az illendőség.

Nyitott sító invitálta messziről, odament.

Szerencsés szombatot — köszöntött hangosan és boldog volt, mikor nem kapott feleletet. Körülnézett és azt a nagy tisztólet, amit érzett a gazdag és tudós Eskelesz iránt, a nagy pompa között még meghatványozódott. Mert szédítő káprázatok látott. Aranyrámis képeket a falon, ezüstedényt az üvegszekrényben, csillogó porcellánt a terített asztalon.

Az ajtó mellett állott és innen nézte a pompát, de csak úgy, hogy hol jobbra, hogy balra csavarta a fejét. És amikor így egyszer oldalvást nézett, hát meglátott valakit, aki mozdulatlanul állt, mint egy kőoszlop. Nagy darab ember volt, egy kicsit meggömbült. Nyakát a vállai közé húzta, a két kezefejét egymásba fonva, a kabát ujjába bujtatta.

A bócher volt: Livniczer. A jesi-vában a legelső. A élete olyan volt, mint a szentek élete: szakadatlan elmerülés és önmegtartóztatás. Magának élt és a rabbinak, akit kiszolgált.

(vége köv.)

Az Olympia ifj. 3:0 (2:0) arányban győzött a BMTE ifj. felett. Bíró: dr. Grósz.

Sepsiszentgyörgyön a Concordia 1:0 (1:0) arányban győzte le a BMTE csapatát.

Nagyváradon durva játék után az Egyetértés 1:0 (1:0) arányú revánsot vett a Makkabeán, amely teljesen egyenrangú ellenfél volt és csak bal-szerencse ütötte el a győzelemtől. A hatalmas felhősakadás miatt Schmidt Béla bíró kénytelen volt többször félbeszakítani a mérkőzést.

Szatmáron a Bar-Koosba 4:1 arányú fölényes győzelmet aratott az Olympián. A saátmári zsidó csapat szép teljesítménye nagy meglepetést keltett sportkörökben. Bíró: Vadász.

Atlétika

Románia atlétikai bajnokságai. Temesvárról jelentik: Károly trónörökös vezetése mellett, a közönség hatalmas érdeklődésével kísérve tartották meg az atlétikai bajnokságok első napját. A rekkenő hőség nagyban akadályozta az atlétákat tudásuk kifejtésében, Ujlaki-Uits szenzációs (44 m 35 cm.) diszkoszdobása azonban nemcsak új országos rekordot eredményezett, de nemzetközi konkurrencia mellett, az olimpiádon is jogos győzelemre nyújt biztatást. Részletes eredmények:

200 m. síkfutás. Bajnok: Steinfeld (aradi Hakosh) 24.2 mp. Súlydobás. Bajnok: dr. Morar Teofil (Universitatea) 12.68 m. Helyből magasugrás. Bajnok: Constantinescu (Stadion Roman) 139 cm. 110 m. gátfutás. Bajnok: Imre Andor (Haggibbor) 17.8 mp. Helyből távolugrás. Bajnok: Scheirich (Universitatea) 2.94 cm. Hármassugrás. Bajnok: Störzbach (bukaresti Olympia) 12.72 m. Diszkoszvetés. Bajnok: Ujlaki-Uits (Universitatea) 44.35 m. Országos rekord.

1500 m. síkfutás. Bajnok: Schwellegger (A.C.) 4 p. 41 mp. A bajnokságok második napjáról vonatkozóan még nem érkezett telefonjelentés.

KÖZGAZDASÁG

A bukaresti kereskedők tüntető nagygyűlése

— An Uj Kelet tudósítójától —

Tegnap délután a bukaresti kereskedők nagygyűlést tartottak a fővárosi kereskedelmi és iparkamara helyiségében, amelyen a felszólalók tiltakoztak a kereskedelemellenes kormányintézkedések és elsősorban a maximális árak miatt. A nagygyűlés tartamára a főváros valamennyi kereskedője bezárta üzletét, amit a kormány ellen való tüntetések tartottak. A nagygyűlésen Fain, a Sfatur Negustoresc alelnök elnököl, aki megnyitó beszédében az üzletek tüntető bezárásáról a következőket mondotta:

— Hangsúlyoznom kell, hogy üzleteinket nem a hatóságok elleni tiltakozás jeléül zártuk be, csak alkalmat akarunk adni a fővárosi kereskedőknek, hogy a gyűlésen megjelenjenek és életérdekeikről tanácskozzanak. A maximális árak, az uszora letörésére irányuló intézkedések, az adórendszer és a lakbérleti rendelet olyan kérdések ma Románia és elsősorban Bukarest kereskedőinek, amelyek ellen ha nem sikerül orvoslást találniuk, nemcsak üzletmenetük, de egész egzisztenciánk veszélybe sodródik. Ezekről a kérdésekről kell ma itt beszélni, ezek ellen kell tiltakozó kezünk felemelnünk és határozatot hoznunk.

Az elnök szavai után a szónokok egész sora vette éles kritika alá az uszora letörése ellen hozott bírósági ítéleteket tulzatosnak mondták és megállapították, hogy a drákói rendszabályok nemcsak súlyos károkat okoznak a kereskedőknek, de sokszor igaztalanul teszik tönkre némely kereskedő jó hírét.

Altalában alkalmas az uszoraellenes rendelet arra, hogy a kereskedők kári becsületét veszélyeztessék és a fogyasztó közönség gyűlöletét a kereskedők ellen irányítsa. Több szónok az adórendszeri és elsősorban az egyszázalékos forgalmi adót neg nem felelőnek tartotta és hangoztatta, hogy az adó miatt a kereskedőkre háruló terhetek kénytelenek a fogyasztó közönségre áthárítani. Miután a lakbérleti törvény ellen is figyelemreméltó érveket sorakoztattak fel, a Sfatur Negustoresc vezérnöke mellé bizottságot választottak, amelynek feladata az aktuális kérdésekről javaslatokat kidolgozni, hogy azokat a kormány elé terjesszék.

Végül a kereskedő kongresszus határozati javaslatot fogadott el, amely a következőképpen szól: — A megterhelésekre való takin-

tettel, amelyek a főváros kereskedőit a maximális árak, az uszoraelleni törvény, a súlyos adók és más kormányintézkedések által sújtják, a nagygyűlés elhatározza, hogy Fain, Alexandrescu és Niculescu urakat a kereskedelemügyi miniszterhez küldi, hogy kérjék,

állítsa vissza a kereskedelem szabadságát, függesse fel az uszora-törvényt és a maximális árakat.

Felhatalma: a egyúttal a Sfatur Negustoresc kezdjen belátása szerint erőlyes akciót a veszélyeztetett kereskedői jogok megvédésére.

A fővárosi kamara ez alkalommal elhatározta, hogy felszólítja az ország összes kereskedelmi központjait, tartanak hasonló tiltakozó gyűléseket és határozataikat küldöttségek útján uttas sák a kormányhoz.

Belföld

(x) Az exportárúk díja az átadó állomásokon fizetendő. A CFR. vezérigazgatósága elrendelte, hogy az exportra szánt árúk szállítási díja az átadó állomáson fizetendő. Az intézkedés azt a célt szolgálja, hogy a vagonok hamarabb ürüljenek ki s rövidebb idő alatt legyenek átadhatók a forgalomnak.

(x) Fergalombahelyezték az új gabonavonatokat. Bukarestből írják: A CFR. központi vezérigazgatósága július tizenötödikén forgalomba helyezte a már régebben megállapított új gabonavonatok egy részét. A bukaresti kerületben tíz új tehervonatot állítottak be Braila, Giurgiu és Oltenita végállomásokkal. Tekintettel a regátban előrehaladt aratási munkálatokra a termelők és exportőrök már több hétra lefoglalták az új vonatokat előjegyzések által.

(x) A román bankjegyforgalom. A Banca Nationala tegnap este közölte jelentését a román bankjegyforgalomról június harmincadikával bezárólag. A jelentésből megállapítható, hogy a bankjegyforgalom még mindig nem haladta túl a tízennégymilliárdot, azt a papírpénz mennyiséget, amely ez év januárjában is forgalomban volt.

Külföld

(x) A cseh szövőipar válsága a korona emelkedése miatt. Prágából jelentik: A csehszlovák szövőipari egyesület tekintettel a kárra, melyet a csehszlovák korona emelkedése folytán szenved, tegnap határozatot hozott, amelyben megállapítja, hogy jelenleg a szövőiparnál 29700 állásnélküli egyén van a múlt évi 11300 helynélkülivel szemben. A csehszlovák koronának emelkedése a szövőiparban a nyersanyagokban és raktári készleteknél szenvedett nagy veszteség folytán ehe-

telenné teszi a külfölddel való versenyt. A szövőipar híjánja a valuta fix végleges megállapítását oly értelemben, hogy a csehszlovák korona értéke arányban legyen megállapítva.

(x) Hanyatlának a jugoszláv gabonárák. Belgrádból írják: Az esőzések következtében általános csökkenés állott be a gabonaművek árában. A kínálat fokozódott, a vásárlók, további áresésre számítva, tartózkodnak a vételtől. A múlt hét folyamán a wau-uti taviárk küszöbön álló felemelkedés következtében némi szállítás állott be, mert a gabonakészletek tulajdonosai már előre eszkomptáltak a fuvardíjak emelését. Viszont a kereskedők igyekeztek szállításaikat még az olcsó wau-uti díjtételek mellett lebonyolítani, ami a keresletet lényegesen emelte. Ennek folytán a buza ára 1600 koronára szállódott, de szőta 1530 koronára lanyhult. Új árabán piacnyitáskor 1600 koronás árabán történtek kötések, de a vásárlások később megszűntek. A Bácskától és Banáttól egyre kedvezőbb termésjelentések érkeznek. A buza hozamát léaconként 10 méter-másra becsülik. Kereskedői körökben az új buza árát aratás utána 1200—1250 koronában számítják, miertia a jelenlegi 1300 koronás áron kötések nem jönek létre. A tengeri árt az utóbbi napokban, miután előzárati termést várnak, 1230—1240 koronás árt számítanak. A zab és árpa árákat 1000—1050 koronában számítják.

— Zürich-i zárlat: Berlin 115.—, Newyork 521. /s. London 2317, Páris 4300, Milano 2365, Prága 1170, Budapest 40, Zágráb 154, Varsó 250, Bécs 175, osztrák bélyegzet 2.

SZÍNHÁZ - MŰTÉSZET

A Szinkör mozgóban. Keddén a második Hindu síremlék második és befejező része fut. Az osnapuri királytigrisek. Sz. az eseményszámba menő film igaz lelki gyönyörűséget szerzett a világ összes nagyobb mozgóiban a nézőknek, mert nagyban bizonyította be a gáncoskodóknak és kételkedőknek, hogy a filmművészet még nem hanyatlott a visszafajulás útjára, sőt teljesen újat és bámulatraméltót tud alkotni. A lélekhatóan izgalmas, lüktető mozgalmas színpadon amellét kristálytisztá romantikájú mese, a pazar pompával, óriási tömegekkel, színpadpás kosztümökkel, gigászi építményekkel dolgozó, milliókat dobáló rendezői személyet Joe May áldozott e remekre, a pártatlan művészegyüttes, akiket összeválogattak: Mia May, Erna Morena, Putty Lea, Olaf Fóns, Conrad Weidit, B. Goetzka, mind hozzájárultak a világra szóló sikerhez és városunkban is feloldhatlenné tették a filmretek előadását. A második rész, ha lehet a dícséretet fokozni, még talán felülmúlja az első fejezetet. A mese gyorsvonati sebességgel száguld előtűnik, a titokzatos kelet, az isteni Gangé-part festői képekben elevenedik meg bámuló szemek előtt. Nézők ezrel meggyátek oda az a lepergett filmszalagot, hogy viszontúttára. Az egész nagy, zajos siker, jó előjele a Szinkör-mozgó attrakcióikkal megrakott nyári szezonjára. Szerda, csütörtök az Ulagágy nagyszíni filmvigjátéka. Ruth asszony két férje. Cimszerében az ünnepelt Hanny Porten, a nevetniszeretők dédelgetett kedvence. Péntek, szombat, vasárnap a bukaresti Apollo filmvállalat slager-ünnepsége! A fardat halli. Látványos drámai filmköltemény.

Felcélós szerkesztő DR. MARTON ERNŐ
Szádó: KADIMA nyomda és kiadóvállalat R. T.
Szerkesztőségi telefonszám 977.

Uj ékszerüzlet! Uj ékszerüzlet!

Órák Arany
Ékszerek Ezüst
Mindennemű Ujdonságok

Ajándéktárgyak
legolcsóbb bevásárlási helye

H. S. Braunfeld
Fenyő és Braunfeld
cég volt beltárgjának modern ékszerüzlete
Cluj, Piata Unireii 15. (v. Dobó-féle helyiség). — Telefon 6—43.

Sze rkesztő
Nivatal
Cluj-Kolozsv
L. Pop. — E
Az Uj Ke
szerkesztő
Kiadóvállalat
Nyomda — K
Héber osztá
Zs. N. Sz. —
A kézfirat
szerkesztő
Ésk. — Kéz
unk vissza
hetén
V. évtől
Ang
Julius
dől a nag
mentben.
zárultak l
a döntő it
nyára a je
fölvételi k
mek már
gonosz ne
kialakult
tudnak. M
határozott
népképvis
nemzet ig
a néhány
tárczata é
láfoglalás
ves bizony
Most már
kihitték
példáján,
legfelsőbb
lelkes bar
a cionista
expoze, m
zában tart
nelmének
mentuma
nek a nag
késői zsidó
ügy, mint
neve is ör
nemzet sz
vannak kö
meggondol
megtörök
ékesebben
lordok Pal
lást és a v
nyilalt a
ha Anglia
napi, any
fogja mér
ügyét.
Most, h
már beval
ség, de po
tölünk. A
az anyagi
mitásba
kimondott
rencsége
a zsidó Pa
tosította é
hogy az a
kereskedő
kiadást é
tetést és
hogy ami
az még
angol álla
összességé
amikor ép
állam érd
főurak érd
szágbán il
közösség
történt A
lius heted
izgalom n
kereskedő
gesztusáva
javaslatot
ahogyan e
valami
Churchill
alatt oly
tésbe is t
kereskedő
visza eg
nyilvánva
angol kü
is mondot
hatalmána
jának és g
tosabb ka
a kaput,
arany An